



Column Esther Bijlo

De Mona Lisa belagen of minder belasting betalen, klimaatacties zijn er in vele gradaties

10 juni 2022

Klimaatactivisme kan vreemde vormen aannemen. Een man verkleed als vrouw in een rolstoel smeerde vorige week taart op de glasplaat die voor de Mona Lisa hangt. Dankzij de rolstoel kon de man met pruik dichterbij het schilderij in het Louvre komen dan andere bezoekers. Al smerend riep hij: “Denk aan de aarde. Mensen vernietigen de aarde”, aldus persbureau Reuters. Beetje onzinnige actie, beveiligers voerden de man af, het schilderij is niet beschadigd.

Een terechte ingreep – dat valt niet altijd te zeggen van de manier waarop autoriteiten met wel vreedzame klimaatactivisten omgaan. Een paar weken geleden zijn demonstranten in Rotterdam vastgebonden en met tiewraps weggevoerd. Ook minderjarigen, volgens organisator Extinction Rebellion, die wegen en gebouwen blokkeerden rondom de fossiele industrie. Irritant misschien en oproepen om weg te gaan negerend. Maar, klonk het op Twitter, ooit een blokkerende boer met tractor gezien die in de tiewraps werd geslagen?

Belastingstaking voor het Klimaat

Een groep bezorgden om de planeet gooit het sinds vorige week over een andere boeg. Actievoeren via de staatskas. Geweldloos, thuis met de rekenmachine voor de neus. Deze mensen weigeren 5 procent van de inkomstenbelasting te betalen, het deel (17,5 miljard euro) dat naar subsidies

voor de fossiele industrie gaat. Ze riepen bij het ministerie van financiën iedereen op dat te doen totdat er een einde aan deze subsidies – of kortingen – komt. Die gratis gelden jagen de klimaatcrisis aan op kosten van de belastingbetalers, redeneert Belastingstaking voor het Klimaat, zoals de groep heet.

Ze illustreren hun actie met een citaat van VN-voorman António Guterres: “Klimaatactivisten worden weleens afgeschilderd als gevaarlijke radicalen. Maar de echt gevaarlijke radicalen zijn de landen die de productie van fossiele brandstoffen verhogen.” De club raadt aan een bezwaarformulier in te vullen om die 5 procent terug te krijgen.

Fiscale experts waren er als de kippen bij om deze actie als onzinnig af te doen. Zo kan iedereen wel iets verzinnen om minder belasting te hoeven betalen. Maar wie even terug in de historie kijkt, ziet dat het helemaal zo’n gek idee niet is.

Eind jaren tachtig lag er bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel Gewetensbezwaren Militaire Bestemming Belastinggelden. Piet de Visser (PvdA) en Ria Beckers (GroenLinks, voorheen PPR) hadden dat ingediend. Mensen met gewetensbezwaren tegen de uitgaven aan defensie, zouden hun aandeel daarin moeten kunnen storten in een ‘vredesfonds’.

Het idee werd gesteund door allerlei kerkelijke organisaties, zoals de Nederlandse hervormde kerk en het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV). Ook bij het betalen van belasting is er sprake van ‘een eigen handelen en een eigen verantwoordelijkheid van individuele burgers’, was de motivering. Ook in andere landen was er een ‘vredesbelastingbeweging’. In België en Duitsland lagen in de jaren tachtig ook wetsvoorstellen bij de parlementen.

Hoge Raad: De nationale defensie is een collectief goed

Tot een wet is het niet gekomen. Begin 1997 trok GroenLinks-Kamerlid Leoni Sipkes steun voor het wetsvoorstel in. De reden was van geopolitieke aard: “Gelet op de gewijzigde internationale verhoudingen, de nieuwe vreedstaken van de Nederlandse krijgsmacht en het geconstateerde gebrek aan een politiek draagvlak [zal] geen van de leden van de fractie van GroenLinks de verdediging overnemen.”

De Hoge Raad deed in 1999 nog uitspraak in een zaak van een individuele burger die door bleef procederen om 9 procent van de belastingaanslag niet in de schatkist te laten belanden. Kan niet, oordeelde de Raad, omdat er geen direct verband is tussen de belastingplichtige en de uitgaven. “De nationale defensie is een collectief goed”, stelde de Hoge Raad.

Of een belastingstaking voor het klimaat juridisch wel houdbaar is, valt te betwijfelen. Ook het klimaat is een collectief goed. Het idee bouwt wel voort op een lange geschiedenis van geweldloos verzet.

Redacteur Duurzaamheid & Natuur Esther Bijlo schrijft elke twee weken een column